

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม ที่มีต่อความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดลำพูน โดยการศึกษาจากเกษตรกร จำนวน 105 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และได้ทำการวิเคราะห์ของข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package of The Social Science: SPSS/PC+) ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ

1. สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล เศรษฐกิจและสังคมและรูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)
2. สถิติทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีต่อความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ใช้สถิติ ไคสแควร์ (Chi-square Test)

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.6 เป็นผู้ชาย มีอายุระหว่าง 40-49 ปี อายุเฉลี่ย 43.68 ปี ระดับการศึกษาของเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.0 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ป.4 และ ป.6.) และเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 30.5

จำนวนแรงงานในครัวเรือน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.5 มีแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 1-2 คน รายได้รวมเฉลี่ย 61,866.67 บาท/ครัวเรือน/ปี มีพื้นที่ถือครองที่ดินเฉลี่ย 12.45 ไร่ และนำมาใช้ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่เฉลี่ย 11.53 ไร่ ด้านประสบการณ์ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ 5-7 ปี ของเกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.80 แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรนำมาใช้ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่มากที่สุดคือ จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 33.3 ส่วนใหญ่เกษตรกรเสียดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี รองลงมา คือใช้เงินทุนของตนเอง ร้อยละ 32 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 5,000 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.86

การจัดสรรพื้นที่ของเกษตรกรในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่สระน้ำประมาณ 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาได้แก่ พื้นที่ทำนา 1-2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.7 พื้นที่ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น 1-2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.5 และที่อยู่อาศัย 3 งาน - 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.1 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่ใช้เกษตรกร มีสระน้ำ เป็นของตนเอง ร้อยละ 68.6 โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 บ่อ

รูปแบบของกิจกรรมเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร ที่มีเกษตรกรทำการผลิตมากที่สุด ได้แก่ การปลูกข้าว + ไม้ผล + พืชผัก + สัตว์ปีก + สัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 39.0 โดยเกษตรกรจะทำการเพาะปลูกพันธุ์ข้าว กข.6 ร้อยละ 61.9 พืชไร่ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ หอมแดง ร้อยละ 54.3 รองลงมาคือ ถั่วเหลือง สำหรับการปลูกไม้ผลเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไย คิดเป็นร้อยละ 79.1 ผักที่ปลูกเกษตรกรปลูกพริกเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ ผักกาดกวางตุ้ง จิง ข่า ตะไคร้ และผักพื้นบ้าน ส่วนสัตว์ที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงคือ ไก่พันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 69.5 รองลงมาคือ ปลา ร้อยละ 44.8 โดยปลาที่นิยมเลี้ยงมากที่สุด คือ ปลาดุก

เกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร เฉลี่ย 0.46 ครั้ง/เดือน และส่วนใหญ่เกษตรกรเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 82.9 แหล่งที่เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 39.0 รองลงมา จากโทรทัศน์ ร้อยละ 20.9 และ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 16.2

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่

ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ 47.6 มีระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ปานกลาง รองลงมาร้อยละ 32.4 มีความรู้ในระดับดี เนื่องจากมีเกษตรกรเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ถึงร้อยละ 82.9 จากทางราชการ ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้านการแนะนำปรึกษาในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้เกษตรกรมีระดับความรู้ในระดับปานกลาง เกษตรกรผู้ร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ 47.6 มีระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ปานกลาง

การปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.0 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย สาเหตุที่เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ตามหลักของทฤษฎีใหม่ เนื่องจากขนาดและสภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ ไม่เอื้ออำนวยสำหรับเกษตรกรบางราย นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนมีการปลูกลำไยมาก ทำให้การปรับเปลี่ยนพื้นที่ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ค่อนข้างลำบาก ทำให้ระดับการปฏิบัติเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรค่อนข้างต่ำ

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม กับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตาม สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 คือ (1) ระดับการศึกษา (2) ประสบการณ์ฝึกอบรม (3) ขนาดพื้นที่ถือครอง และ (4) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับ (1) อายุ (2) รายได้ (3) เพศ และ (4) จำนวนแรงงานในครัวเรือน

3. การปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 คือ (1) อายุ (2) ประสบการณ์ฝึกอบรม (3) รายได้ และ (4) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4. การปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับ (1) เพศ (2) ระดับการศึกษา (3) ขนาดพื้นที่ถือครอง และ (4) จำนวนแรงงานในครัวเรือน

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรกรที่ทำเกษตร ได้ระบุถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับขาดแคลนน้ำด้านการเกษตร ร้อยละ 60.9 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ภาครัฐ ควรให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการสร้างหรือขุดสระน้ำเพิ่มเติม เจาะบ่อบาดาล หรือ สนับสนุนการทำระบบน้ำหยดหรือรูปแบบการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการตลาด ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.6 ราคาผลผลิตตกต่ำ โดยเฉพาะลำไย และหอมแดง ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล ในเรื่องการจำหน่ายผลผลิต มีการแปรรูปผลผลิต คัดเกรดหรือมาตรฐานเพื่อกำหนดราคาขาย ให้เป็นราคากลาง และรวมกลุ่มกันไปจำหน่ายที่ตลาดกลาง เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น

3. ปัญหาด้านเงินทุน ส่วนใหญ่มีเงินทุนไม่เพียงพอ แหล่งเงินทุนเพื่อการเกษตรมีจำนวนน้อย ทำให้ปริมาณเงินกู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และดอกเบี้ยเงินกู้ค่อนข้างสูง ระยะเวลาคืนเงินค่อนข้างสั้น ร้อยละ 38.1 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรเพิ่มแหล่งเงินกู้ วงเงินกู้และระยะเวลาในการกู้ให้เป็นเงินกู้ระยะปานกลาง หรือ เงินกู้ระยะยาว

4. ปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงระบาด พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกร มีปัญหา ด้านแมลง ศัตรูพืชระบาดมาก ปัญหาด้านโรคของลำไย (ผลร่วง) หอมแดง (มีเชื้อรา) และโรคของสัตว์ปีก ร้อยละ 41.0 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร หน่วยงานที่เข้ามาแนะนำและฝึกอบรม ควรแนะนำ การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยใช้วิธีที่ถูกต้อง เหมาะสมและลดปริมาณการใช้สารเคมี เช่น ยาฆ่าแมลง เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

5. ปัญหาเกี่ยวกับราคาปัจจัยการผลิต พบว่า ราคาปัจจัยการผลิต ประเภท ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง อาหารสัตว์ มีราคาเพิ่มสูงขึ้น ร้อยละ 35.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ภาครัฐควรเข้ามา สนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต โดยให้เป็นลักษณะให้เปล่าหรือในรูปแบบเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และควร สนับสนุนให้ทันฤดูกาลผลิต

6. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพดิน พบว่า สภาพความสมบูรณ์ของดินลดลงและไม่เหมาะสม สำหรับปลูกพืชบางชนิด ร้อยละ 33.3 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร หน่วยงาน ควรแนะนำการดูแล รักษาบำรุงดิน โดยใช้วิธีที่ถูกต้อง เหมาะสมและลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

อภิปรายผล

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.6 โดยมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินออกเป็น 4 ส่วน เพื่อใช้ในการปลูกข้าว แหล่งน้ำ พืชผสมผสาน และเป็นที่อยู่อาศัยในอัตราส่วน 30 :30:30:10 การจัดการดินและน้ำเพื่อการเกษตร และการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่งผลให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่ ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ร้อยละ 39.0) สอดคล้องกับทวิศักดิ์ (2543) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ว่าการเกษตรทฤษฎีใหม่คือ การแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนๆ และมีกิจกรรมการผลิตหลายชนิด คิดเป็นร้อยละ 80 ของเกษตรกรทั้งหมด เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่เนื่องจากทำให้พอกินพอใช้

เนื่องจากขนาดของพื้นที่ ประสบการณ์ในการฝึกอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ดังนั้น เราจึงควรส่งเสริมเกษตรกรที่มีพื้นที่ขนาด 1- 10 ไร่ ได้มีการฝึกอบรมและติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ และมีข้อมูลที่สามารถนำไปวางแผนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะด้านการใช้พื้นที่รอบ ๆ ที่อยู่อาศัยทำประโยชน์จากการเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัว ฯลฯ (ร้อยละ 50.5) การผลผลิตข้าวที่เพียงพอต่อการบริโภคได้ตลอดทั้งปี (ร้อยละ 42.9) สาเหตุที่เกษตรกรปฏิบัติได้ตามหลักของทฤษฎีใหม่ได้น้อย เนื่องจากขนาดและสภาพพื้นที่ แหล่งน้ำไม่เอื้ออำนวยสำหรับเกษตรกรบางราย เกษตรกรบางรายยังคงดำเนินการผลิตแบบดั้งเดิมด้วยการปลูกไม้ผลเชิงเดี่ยว เช่น ลำไย บางรายปลูกพืชผักเพียงชนิด เช่น หอม กระเทียม นอกจากนี้สภาพพื้นที่ของจังหวัดลำพูนมีการปลูกลำไยมาก ทำให้การปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อทำเกษตรทฤษฎีใหม่ค่อนข้างยาก เพราะเกษตรกรต้องอาศัยเงินทุนเพื่อใช้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต รวมถึงแรงงานที่ใช้ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องเป็นแรงงานภายในครัวเรือน แต่ในปัจจุบันภายในพื้นที่จังหวัดลำพูนมี โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมซึ่งต้องอาศัยแรงงานเพื่อใช้ในการผลิตจำนวนมาก ทำให้แรงงานในภาคเกษตรส่วนใหญ่ไปรับจ้างภายในโรงงานต่าง ๆ จึงทำให้ระดับการปฏิบัติเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรค่อนข้างต่ำ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ มี อยู่ 4 ปัจจัย คือ

1.1 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีความรู้ส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง สอดคล้องกับ ต่อพงษ์ (2543 : 77) ที่ระดับความรู้มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร และชุมพล (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่องานด้านการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่

1.2 ประสบการณ์ฝึกอบรม

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจาก เกษตรกรที่ผ่านการอบรมย่อมมีความรู้ และเข้าใจในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

1.3 ขนาดพื้นที่ถือครอง

ขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจาก การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องมีการจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะสม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่มีพื้นที่ 1 – 10 ไร่ มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 27.6) ดังนั้น การศึกษาความรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อเกษตรกร เพื่อให้มีการจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ พัฒนพล (2541) พบว่า ขนาดของพื้นที่ปลูกมะขามมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการ ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

1.4 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีความรู้ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ สอดคล้องกับ สนิท (2533) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความรู้การใช้เทคโนโลยีปลูกถั่วลิสงในฤดูแล้ง ในขณะที่ ปรียานิจ (2532) พบว่า การ

เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อบุคคลภายนอก (เกษตรตำบล) มีความสัมพันธ์กับความรู้การผลิตทางการเกษตรแผนใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ สุภรัช (2538: 84) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช โดยการใช้สารเคมี เนื่องจากการพบปะระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกรมีความถี่ในการพบปะน้อย ทำให้ความรู้ในการใช้สารเคมีไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ มีอยู่ 4 ปัจจัย

2.1 อายุ

อายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจาก เกษตรกรที่มีอายุค่อนข้างสูง จะมีประสบการณ์ในการเกษตรมาก่อน ทำให้มีความสนใจการปฏิบัติเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ มารยาท (2533) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ และการปฏิบัติเรื่องความสะอาดในอาหาร ของผู้จำหน่ายอาหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความรู้ และการปฏิบัติ คือ อายุ

2.2 ประสบการณ์ฝึกอบรม

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจาก เกษตรกรที่ผ่านการอบรมย่อมมีความรู้ และเข้าใจในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้การปฏิบัติสามารถทำได้เพิ่มมากขึ้น

2.3 รายได้

รายได้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจาก เกษตรกรที่สนใจทำทฤษฎีใหม่ มีการทำกิจกรรมหลายอย่าง เพื่อเพิ่มรายได้ ทำให้ความสนใจต่อการปฏิบัติตามเกษตรทฤษฎีใหม่ ค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ สุทธิศักดิ์ (2540) พบว่า รายได้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับปฏิบัติการเกษตรแบบผสมผสานในเชิงอนุรักษ์ ในขณะที่ ชัยนิตย์ (2544 : 96) พบว่า รายได้จากเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

2.4 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกษตรกร ได้รับคำแนะนำการปฏิบัติในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลให้เกษตรกรมีการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ ทศนัย (2534) พบว่า การเคยได้รับคำแนะนำ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเกษตรทฤษฎีใหม่

ปัญหาส่วนใหญ่ ที่เกษตรกรพบ ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ขาดแคลนน้ำ ราคาผลผลิตตกต่ำ มีเงินทุนไม่เพียงพอ แหล่งเงินทุนเพื่อการเกษตรมีจำนวนน้อย ปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงระบาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทวีศักดิ์ (2534) ซึ่งพบว่า เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ พบปัญหาด้านศัตรูพืชระบาด การขาดแคลนน้ำในการเกษตร ปัญหาด้านตลาดที่ราคาผลผลิตไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นบางประการอันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการปรับปรุงเกี่ยวกับการดำเนินด้านการส่งเสริมการทำเกษตร

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการฝึกอบรมแก่เกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกษตรกรปฏิบัติตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น
2. ควรปรับปรุงแบบการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เหมาะสมสำหรับพื้นที่ของภาคเหนือ ซึ่งมีพื้นที่การถือครองน้อย และมีลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ลาดเท
3. ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาแหล่งน้ำให้แก่เกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำใช้ทางการเกษตร
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแนะนำการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในช่วงเวลาที่พื้นที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ ให้มีการปลูกพืชที่มีอายุสั้นเพิ่มขึ้น เพื่อครัวเรือนจะได้มีอาหารไว้บริโภคและมีรายได้ต่อเนื่องทุกเดือนตลอดปี

5. รูปแบบการผลิตเกษตรทฤษฎีใหม่ควรจะมีการเพิ่มชนิดของไม้ผลให้มีหลายชนิด โดยเลือกชนิดที่ให้ผลผลิตในฤดูที่แตกต่างกัน เพื่อลดความเสี่ยงในด้านราคาผลผลิตและทำให้มีการกระจายรายได้อย่างสม่ำเสมอ

6. การจัดฝึกอบรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีรูปแบบของเกษตรทฤษฎีใหม่ที่สอดคล้องกับขนาดและสภาพของพื้นที่ แหล่งน้ำ ความสนใจของเกษตรกร และกิจกรรมที่เสริมรายได้ให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรปฏิบัติตามหลักการของทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตจังหวัดลำพูนเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ควรขยายผลการศึกษาไปในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ด้วย เพื่อนำมาเปรียบเทียบหาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรศึกษาถึงทัศนคติของเกษตรกรด้วยว่า เกษตรกรมีทัศนคติอย่างไรกับการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

3. ควรมีการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และหาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนการผลิตกับปัจจัยการผลิต

4. การศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้และความเข้าใจในหลักปฏิบัติเกษตรทฤษฎีใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

5. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร และนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่อื่น ให้มีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้มากขึ้นต่อไป